

Pukovnik
ŽARKO ŠOTRA

Snage za brze vojne intervencije — gotove snage za iznenadna ofanzivna dejstva

Sve je izraženija težnja naroda zemalja u razvoju da ostvare svoj ekonomski i kulturni prosperitet i ravnopravnost i da obezbede svoju nezavisnost. U najvećem broju tih zemalja, okupljenih u pokretu nesvrstavanja, visoko je razvijena svest i otpor prema stranoj dominaciji i prisustvu stranih oružanih snaga na tuđim teritorijama. U takvim uslovima, iako raspolažu oružjima velikog dometa, preciznosti i neograničene razornosti, sile koje teže globalnoj i regionalnoj dominaciji nisu u stanju da svuda neposrednim rasporedom svojih trupa obezbede dovoljnu vojnu nadmoćnost, pretnju i prisustvo.

Čovečanstvu pretila opasnost da u ovoj i narednoj deceniji vojne intervencije postanu najčešći oblik agresivne upotrebe vojne sile u međunarodnim odnosima. Na to ukazuju ne samo tendencije u praktičnoj politici i strategiji najagresivnijih sila u toku zadnjih decenija, kada vojne intervencije nisu bile retke, nego i druge činjenice, kao što su: (1) pojačavanje konfrontacije velikih sila i blokova oko premoći i podele interesnih sfera u svetu; (2) nastojanje imperijalističkih i hegemonističkih snaga da oružjem zaštite svoje ekonomske i strategijske interese, svoje baze i komunikacijske pravce na širokim prostorima nerazvijenog dela sveta; (3) agresivna politika reakcionarnih vladajućih krugova pojedinih malih i srednjih država koje, uz podršku velikih sila i blokova, nastoje da vojnom silom ostvare hegemoniju u regionu; (4) nastojanje agresivnih sila da, radi ostvarenja svojih ciljeva, vojnu intervenciju izvedu munje-

vito, uz što manje žrtava, kako bi izbegle osudu svetske javnosti. dugotrajan rat i rat širih međunarodnih razmera, i dr.

Stoga, velike sile pribegavaju stvaranju posebnih i vrhunski obučениh i naoružanih, dovoljno snažnih združenih vojnih sastava, osposobljenih da brzim pokretom, kroz vazdušni prostor, morem i kopnom, upotrebom nadmoćnih snaga, „na odlučujućem mestu krize“, ostvare munjevit napade i direktno prisustvo, pre nego što to protivnik učini ili razvoj događaja ne uzme neželjeni obrt.

Snage za brze vojne intervencije (Rapid Deployment Forces — RDF) formiraju se od postojećih jedinica kopnene vojske (padobranskih, jurišnih, vazdušnoprenosnih, pešadijskih, oklopno-mehani-zovanih i dr.), ratnog vazduhoplovstva (transportne, lovačko-bom-barderske, izviđačke i druge avijacije i helikoptera), ratne mornari-ce (ratnih brodova svih vrsta), mornaričkodesantne pešadije, kao i specijalnih (komando, rejndžer, rejdovik i sl.), diverzantskih i dru-gih jedinica obučениh za dejstva na protivnikovoj teritoriji.

Za transport jedinica u sastavu snaga za brze vojne intervenci-je pravovremeno se predviđaju, podešavaju, i u momentu upotre-be angažuju veliki transportni i putnički brodovi i avioni civilnih kompanija.

Prema tome, organizovanje snaga za brze vojne intervencije zasnovano je na visokom stepenu integracije rodova i vidova savre-menih oružanih snaga. Konceptija njihove upotrebe podrazumeva maksimalno moguće prilagođavanje i dimenzionisanje vojne sile prema specifičnostima konkretne vojno-političke situacije, geografskim, nacionalnim, socijalnim i drugim uslovima zemlje — žrtve ili rejonu upotrebe i prema karakteru zadatka.

U političkom i vojnom pogledu te snage su koncipirane da bu-du elastične, jer nisu uvek formalno pod komandom vojno-politič-kih saveza, iako postoje i upotrebljavane su i kao paktovske snage za vojne intervencije. Mada su često primorane da direktno prisus-tvuju u rejonu intervencije (baze i snage u Sredozemlju, Indijskom okeanu, Centralnoj Americi, Africi, zapadnom Pacifiku i dr.), one ne moraju uvek stalnim prisustvom da opterećuju zemlje kojima je „ponuđena zaštita“, ili zemlje koje su predviđene da im pruže od-ređene usluge. Dolaze onda kada se za to „ukaže potreba“, kada se to od njih „zatraži“, zbog čega neki stratezi velikih sila nastoje da ih prikažu kao vatrogasce koji dolaze tamo gde je požar.

Popunjenost i stepen borbene spremnosti jedinica u sastavu snaga za brze vojne intervencije održavaju se na višem nivou nego kod ostalih delova oružanih snaga. Međutim, ono što čini značajnu

novinu u razvoju te vrste vojnih snaga jeste porast njihove jačine po brojnosti, kvalitetu i mestu u vojnoj strategiji, zatim suma novca koji se ulaže u njihov razvoj, kao i formiranje posebne komande snaga za brze vojne intervencije, podređene najvišem vojnom komandovanju zemlje ili komandi ratišta.

Kao uslov za uspeh koncepcije upotrebe tih „dežurnih” snaga za brze vojne intervencije, velike sile razvijaju multilateralne i bilateralne saveze i iznalaze saveznike u regionima predviđenim za dejstva tih snaga. Od saveznika se očekuje i zahteva podrška u pružanju olakšica, ustupanju aerodroma i koridora kroz vazdušni prostor, pomorskih baza i drugih instalacija i usluga, kao i aktivno posredničko angažovanje u brzim vojnim intervencijama, uz „odgovarajuću podelu” interesa i dobiti. Radi toga se u zemljama saveznicama izvode zajedničke vojne vežbe, izgrađuju vojne baze, podešavaju vojni objekti i infrastruktura za prihvatanje snaga za brze vojne intervencije i stvaraju za njih skladišta naoružanja i vojne opreme.

Sem toga, u zemljama objektima intervencija, pribegava se sistematskom pripremanju povoljnih unutrašnjih uslova za uspešnu spoljnu vojnu intervenciju. Tamo gde treba oboriti određeni režim prethodno se destabilizuju njegovi socijalni, ekonomski i politički temelji, podržavaju disidentske i opozicione snage koje treba da „pozovu” spoljne intervente i obezbede „legitimnost” njihove vojne akcije.

1. Snage za brze vojne intervencije SAD

U težnji za svetskom hegemonijom i ulogom svetskog „žandarma”, SAD su još od 50-tih i 60-tih godina ovog veka nastojale da ostvare globalnu manevarsku sposobnost i visok stepen pokretljivosti svojih oružanih snaga radi vojnih intervencija u raznim delovima sveta. Takva nastojanja počinju još od Kenedijeve administracije, kada je Maknamara govorio o pokretnoj „vatrogasnoj brigadi”, prevoženoj novim transportnim avionima tipa C-5A *geleksi* radi „obuzdavanja neke lokalne agresije, koja bi se mogla proširiti i ugroziti vitalne interese SAD”. Neuspeh američke strategije u Indokini preusmerio je njenu pažnju ka drugim regionima i prema „saveznicima — surogatima”, kao što je Izrael ili bivši šahov Iran na Srednjem istoku, režimi u Hondurasu, Kostariki, El Salvadoru, i slični, koje SAD izdašno vojno pomažu i naoružavaju.

Za razliku od Kenedijeve i Džonsonove administracije, koje su za vojne intervencije i lokalne ratove najpre namenile i upotrebile

jedinice za specijalna dejstva, predsednik Karter je 1977. godine izdao direktivu br. 18¹, da se formiraju pokretne snage sastavljene od sva četiri vida oružanih snaga (KOV, RV, RM i Mornarička pešadija), koje bi mogle biti upotrebljene na prostorima zemalja u razvoju, bez angažovanja američkih snaga sa područja NATO u Evropi i iz Koreje.

Revolucija u Iranu i zatočenje američkih diplomata kao talaca, sovjetska intervencija u Avganistanu i drugi događaji početkom 80-tih godina, ubrzali su formiranje američkih snaga za brze vojne intervencije. Do marta 1980. godine formirana je Komanda združenih snaga za brze vojne intervencije u vazduhoplovnoj bazi Mc Dill (Tampa) u Floridi.

Prema stavovima Pentagona, Združene snage za brze vojne intervencije moraju biti spremne „da silom prodru na okupiranu teritoriju koju drži neprijatelj, na nekoj velikoj razdaljini, radi savlađivanja oružanog otpora². Te snage mogu biti upotrebljene i radi zastrašivanja „demonstracijom” sile. Srednji istok sa Persijskim zalivom naznačen je kao glavni rejon njihove upotrebe, a osnovni zadatak je: ne dozvoliti prodor sovjetskih snaga prema Indijskom okeanu, prvenstveno u Iran i Saudijsku Arabiju. Međutim, sredinom 70-tih godina vodeći ljudi (državni sekretari za inostrane poslove i nacionalnu odbranu) zapretili su da će SAD u slučaju potrebe intervenisati vojnim snagama „radi zaštite naftonosnih polja od terorističkih napada na Srednjem istoku”. Ne radi se, dakle, samo u sukobljavanju sa Sovjetskim Savezom. Kao objekat dejstva Združenih snaga za brze vojne intervencije pojavljuju se oslobodilačke ili odbrambene snage malih naroda, najčešće zemalja u razvoju koje poseduju izvore energije i sirovina ili zemalja na značajnim geostrategijskim pozicijama koje se bore za slobodu ili brane svoj suverenitet i nezavisnost. U tom pogledu, u dokumentu Pentagona o cilju i nameni formiranja Združenih snaga za brze vojne intervencije, kaže se sledeće:

„Radi zaštite naših interesa i da bismo obezbedili opstanak proameričkih vlada u inostranstvu, primorani smo da pravovremeno uložimo adut u udaljene predele kao što su: Japansko more, prevlaka Malaka, Persijski zaliv, Dardaneli, Baltičko more i Barenčovo more.”³ Sekretar za odbranu K. Vajnberger (C. Weinberger) u izveštaju Kongresu za 1984. godinu o tome kaže: „Nama su potrebne

¹ „Meždunarodnaja žiznj”, br. 2, Moskva 1984, str. 83.

² U.S. Congress, Congressional Budget Office, *U.S. Projection Forces: Requirements, Scenarios and Options*, Washington, 1978, p.3.

³ Isto, str. 1-6.

snage za brze intervencije, prvenstveno u onim područjima sveta u kojima SAD imaju nerazvijenu vojnu infrastrukturu ili je nemaju u neposrednoj blizini, ili tamo gde uopšte ne održavaju svoje vojno prisustvo. Postoje rejoni u kojima ćemo, možda, morati da upotrebimo svoje oružane snage, ne samo u jugozapadnoj Aziji i na Bliskom istoku, nego, takođe, u Africi, Centralnoj i Južnoj Americi, u karibijskom području i drugde ... Svako od ovih područja ima svoje specifičnosti, ali bi bilo suviše skupo struktuirati posebne snage za svako od njih. Zbog toga moramo da naglasimo težište, a to je jugozapadna Azija ... gde je situacija kritična, a stabilnost i bezbednost vitalno značajni za SAD i njihove saveznike.”⁴

Iz navedenih zvaničnih stavova predstavnika SAD vidljivo je da Združene snage za brze vojne intervencije treba da budu spremne za upotrebu ne samo radi „zaštite naftonosnih polja” na Srednjem istoku, nego i u raznim delovima sveta. Dakle, tamo gde SAD ocene da su ugroženi njihovi interesi. Pri tome, jedan od glavnih činilaca upotrebe tih snaga jeste da SAD treba da budu pozvane da intervenišu. Predviđa se, takođe, hitno aktiviranje Združenih snaga za brze vojne intervencije da bi se preduhitrile eventualne protivnikove inicijative u nekoj rastućoj krizi u regionu od vitalnog značaja za SAD.

Jačina američkih Združenih snaga za brze vojne intervencije ceni se da dostiže oko 300.000 ljudi,⁵ računajući i delove za vatreanu i pozadinsku podršku. Organizacijsko-formacijski te snage nisu homogena posebna celina već pripadaju matičnim vidovskim i združenim komandama. Operativnom i taktičkom obukom, u manevrima i na poligonima, one se osposobljavaju za brze intervencije u raznim delovima sveta, prema planovima koje razrađuje Komanda združenih snaga za brze vojne intervencije, a od 1. januara 1983. godine Komanda za Srednji istok (United States Central Command — USCENTCOM) u Mc Dillu u Floridi.

Ta komanda formirana je januara 1983. godine i njoj su potčinjene snage za brze vojne intervencije namenjene za upotrebu, prvenstveno, na prostoru Srednjeg istoka, u persijsko-arapskom zalivu, jugozapadnoj Aziji i severoistočnoj Africi, uključujući i rog

⁴ Vajnberger, K.: *Annual Report to the Congress*, Washington 1984, str. 191.

⁵ „Defence nationale”, Pariz, mart 1985, str. 47; RUSI, 1/1984, London, str. 16.

Prema podacima italijanskog časopisa „Rivista militare” br. 4/1985, str. 41, u sastavu američkih snaga za brze intervencije 1984. godine bilo je 222.000, a za 1985. godinu je planirano da bude 440.000 ljudi.

Afrike.⁶ Istureni deo komande USCENTCOM nalazi se na brodovima američke flote *Mideast Force* u Persijskom zalivu. Njegov zadatak je da ostvaruje vezu komandanta USCENTCOM sa američkim ambasadama i vladama savezničkih zemalja na Srednjem istoku, komandovanje i efikasnu upotrebu snaga, izvođenje zajedničkih vežbi i manevara sa snagama pojedinih zemalja u regionu (Egipat, Somaliya, Kenija, Oman i dr.).⁷

Veličina i sastav Združenih snaga za brze vojne intervencije za izvršenje operativno-strategijskih zadataka nisu ograničeni, zavise od vrste krize, cilja koji se intervencijom želi postići i uslova u regionu upotrebe.

Združene snage za brze vojne intervencije sačinjavaju:

a) Komponenta KoV:⁸

— 82. vazdušnodesantna divizija, kao najvažniji elemenat snaga za brze vojne intervencije, namenjena je za brzo zauzimanje i držanje važnih objekata i prostorija. Ima tri brigade i oko 16.000 izvrsno obučanih padobranaca, sposobnih za prebacivanje vazdušnim putem u sve regione sveta;

— 101. vazdušnojurišna divizija, jačine oko 17.000 ljudi, prevozi se srednjim transportnim helikopterima tipa *UH-60A sikorski* („Black Hawk”). Nema oklopne jedinice i sposobna je za izvođenje masovnog helikopterskog desanta. Za strategijsku upotrebu na velikim odstojanjima prevozi se transportnim avionima, a za borbenu upotrebu raspolaže sa 420 helikoptera;

— 24. hemanizovana divizija, sastava tri mehanizovane brigade sa po dva mehanizovana pešadijska bataljona i bataljonom tenkova; jedna brigada je rezerva divizije; oklopna vozila transportuju se morem;

- 6. vazdušnoprenosna brigada;
- 16. brigada vojne policije;
- 18. brigada poljske artiljerije;
- 10. inženjerijska brigada;
- 35. brigada veze;
- 3. divizion ARJ PVO (Hawk-1);
- 5. grupa specijalnih snaga;
- dva bataljona rendžera.

⁶ „Rivista Militare” br. 4/85, Rim, str. 28-42, RUSI, 1/84, London, str. 14-17.

⁷ Od 19 zemalja u ovom regionu (ili ratištu — prema američkoj podeli sveta na ratišta) za koje je zadužena strategijska komanda USCENTCOM, SAD imaju ugovore o vojnoj saradnji i pomoći — različitih modaliteta — sa 14 zemalja („Europeische Wehrkunde” br. 5/85, str. 281.)

⁸ Prema podacima „Defence nationale”, juli 1981. i „Strategie”, premier trimestre 1985, str. 171-191.

Pentagon je doneo odluku da formira dve lake pešadijske divizije koje ulaze u sastav snaga za brze vojne intervencije. Prva je trebalo da bude gotova do kraja 1984. a druga u 1985. godini.

b) Komponenta Mornaričke pešadije⁹:

Mornarička pešadija u sastavu snaga za brze vojne intervencije daje združenu amfibijsku (mornaričcodesantnu) grupaciju jačine do 50.000 ljudi. Grupaciju Mornaričke pešadije čine jedna divizija i jedna brigada sa oko 12 bataljona Mornaričke pešadije i oklopna jedinica od 70 tenkova, elementi za vatrenu podršku i pozadinsko obezbeđenje i avio-ving, koji se do rejonu upotrebe prevoze brodovima ili transportnim avionima.

c) Mornarička komponenta:

Za podršku snaga za brze vojne intervencije iz sastava ratne mornarice mogu biti određeni:

— tri grupe nosača aviona, svaka sastava: jedan nosač aviona, 3—5 velikih površinskih brodova (krstarica, razarača i fregata) i dve podmornice;

— grupe ratnih brodova za površinska dejstva;

— patrolni avioni za protivpodmorničku borbu;

— tri grupe desantnih brodova i nosača helikoptera. Amfibijske snage sa 64 amfibijska broda mogu da prevezu diviziju Mornaričke pešadije sa tenkovima i 300 helikoptera. Komanda ratne mornarice za pomorsko prevoženje obezbeđuje 76 sopstvenih i najmlje-nih teretnih brodova i 34 tankera, a privatne korporacije na osnovu ugovora sa ratnom mornaricom 160 teretnih brodova i 25 tankera;

— sedam prethodno baziranih brodova u rejonu ostrva Dijego Garsija (koji nose 53 srednja tenka tipa *Mi-60A1* i potrebe za borbenom podršku u toku dve sedmice za 7. brigadu mornaričke pešadije jačine 12.000 ljudi) i 11 brodova — skladišta za jedinice KoV i RV koje prve intervenišu.¹⁰

d) Komponenta ratnog vazduhoplovstva:¹¹

Ratno vazduhoplovstvo stavlja na raspolaganje snagama za brze vojne intervencije 7—10 vingova sa 500—650 borbenih aviona

⁹ Prema podacima „Wehrwissenschaftliche Rundschau“, br. 4/81.

¹⁰ Na 18 brodova koji u kratkom roku mogu doploviti do Persijskog zaliva natovareno je 125.000 t vojne opreme i naoružanja, za čije prevoženje bi bilo potrebno 6.400 avio-poletanja strategijskih transportnih aviona tipa *C-141B*. (RUSI 1/1984, str. 17.)

¹¹ „The Military Balance“, 1984—1985, London.

(ving LBA ima 72 aviona) tipa *F-111E*, *F-15A*, *F-16*, *F-4E*, *A-7*, *A-10A*, *B-52H* i aviona za osmatranje, obaveštavanje i navođenje tipa *boing E-3A avaks* i za elektronsko ometanje — *EC-130*. Skvadroni borbene avijacije mogu biti spremni za dejstva za nekoliko časova, a najduže za tri dana.

Komanda vojnog vazdušnog transporta raspolaže sa ukupno 325 aviona za strategijski transport (*C-5A gelexi*, *C-141B*), 532 za operativno-taktička prevoženja (*C-130*) jedinica i ratnog materijala¹² od čega:

— 70 aviona *C-5A gelexi*, svaki maksimalne nosivosti 120 t ili dva tenka tipa *M-60A1*, ili 345 vojnika sa opremom na daljinu oko 6.000 km;

— 252 aviona *C-141B starlifter*, svaki maksimalne nosivosti 40.450 kg ili dva laka tenka tipa *šeriden* ili 154 vojnika sa opremom, na odstojanju od oko 6.000 km;

— 532 aviona *C-130B herkjulis*, računajući rezervu ratnog vazduhoplovstva i Nacionalne garde, svaki nosivosti 20.412 kg ili 92 vojnika na daljinu od oko 4.000 km.

Civilna rezervna flota, u slučaju potrebe, obezbeđuje još 320 transportnih aviona, od čega 111 teretnih i 210 putničkih.¹³ Komanda transportne avijacije ima 87.000 vojnika i koristi 300 aerodroma u 24 zemlje, od kojih su najveći Andrius kod Vašingtona, Lajes Fild na Azorskim ostrvima, Rajna-Majna kod Frankfurta, itd.

Upotreba snaga za brze vojne intervencije

Kao oslonac snagama za brze vojne intervencije posebno važnu ulogu imaju isturene baze SAD u raznim područjima, kao što su Dijego Garsija u Indijskom okeanu, Mumra, Mutrah, Seed, Al Masirah i Mamarit u Omanu, Embosoki, Nanjuki i Mombasa u Keniji, Berbera i Mogadiš u Somaliji, Ras Banas u Egiptu, baze na Kipru, u Izraelu, Turskoj, Saudijskoj Arabiji, Maroku, Tunisu, Sudanu, Pakistanu, na Filipinima i japanskom ostrvu Okinava, u Karibima i Centralnoj Americi i dr.

Prebacivanje snaga za brze vojne intervencije iz SAD u rejon Srednjeg istoka, a i drugde u svetu, još uvek predstavlja ozbiljan problem zbog ograničenih vazduhoplovnih i pomorskih sredstava i velike udaljenosti. Poseban problem je prevoženje borbenih sredsta-

¹² Procenjuje se, teorijski gledano, da u jednom poletanju transportna avijacija SAD može da preveze na daljinu od 1.500 km oko 24.000t tereta, a na 5.000 km oko 22.000t, odnosno 15.000t tereta.

¹³ „The Military Balance”, 1984—1985, London.

va velike mase: tenkova, tzv. teške artiljerije, oruđa za PVO, inžinjerijskih i drugih mašina, helikoptera itd., koje može da prevozi samo avion tipa *C-5A gelexi*, a prevoženje brodovima traje dugo (od 20 do 25 dana). Tako je za prebacivanje 82. vdd u ovaj region potrebno 823 avio-poletanja aviona — *141B starlifter*. Prvu bataljonsku borbenu grupu moguće je prebaciti za 48 časova, brigadnu taktičku grupu za 4 — 5 dana, a celu 82. vd diviziju za 12 — 15 dana.¹⁴ Međutim, jedan padobranski bataljon iz Italije mogao bi se prebaciti na Srednji istok za 24 časa.

Brigada mornaričkodesantne pešadije jačine 12.000 ljudi sa ostrva Dijego Garsija prebacila bi se u rejon Persijskog zaliva za sedam dana, dok bi za prebacivanje jedne oklopne divizije iz SAD na Srednji istok bilo potrebno oko 30 dana. Pri tome bi se ljudstvo prevozilo vazдушnim putem, a tzv. teško naoružanje i oprema brodovima.

Smatra se da bi SAD za manje od tri sedmice u regionu Persijskog zaliva mogle imati celu 82. vd diviziju i jednu brigadu Mornaričke pešadije ili oko 30.000 ljudi. Maksimalno koristeći pomorsku komponentu, najbrža plovna sredstva mogla bi da stignu do ljudstva i doture potrebno tzv. teško naoružanje i opremu za 3 — 4 sedmice, tako da bi oko 100.000 ljudi moglo da se prebaci do Persijskog zaliva (udaljenost oko 11.000 km) za 35 — 40 dana.

S obzirom na već postojeće jedinice i programe njihovog daljeg razvoja, na raspoložive kapacitete vazduhoplovnog i pomorskog transporta za manevar na velike udaljenosti, na infrastrukturu — mnogobrojne baze i izgrađen sistem komandovanja i veza širom sveta — kao i na već raspoređene i prisutne snage (RM, RV, KoV i Mornaričke pešadije) u najvažnijim regionima moguće upotrebe, Združene snage za brze vojne intervencije SAD predstavljaju visoko razvijenu i borbeno spremnu vojnostrategijsku snagu za ostvarivanje vojnih intervencija u svetu, pre svega na područjima nesvrstanih, nerazvijenih i malih zemalja.

2. Britanske snage za brze vojne intervencije

Kao najveća bivša kolonijalna sila, Velika Britanija poseduje značajna iskustva u organizovanju i upotrebi snaga za brze vojne intervencije. Na teritorijama pod njenim suverenitetom i bazama u

¹⁴ Prema podacima iz „Wehrwissenschaftliche Rundschau”, br. 4/81.

svetu Britanija ima oko 20.000 vojnika (ne računajući snage u SR Nemačkoj).

Pored jakih snaga ratne mornarice i vazduhoplovstva, sposobnih za brzo angažovanje na velikim udaljenostima, Britanija ima i posebne jedinice za brze vojne intervencije, koje je najvećim delom upotrebila u sukobu oko Malvinskih (Foklandskih) ostrva 1982. godine. To su, u kopnenoj vojsci: padobranski puk sa dva padobranska bataljona i pešadijskim bataljonom; 22. puk za specijalna dejstva (Special air service — SAS); jedna pešadijska brigada pokretnih snaga (United Kingdom Mobile Force — UKMF) sa grupom za pozadinsku podršku. Od tih snaga Britanija predviđa formiranje, verovatno, dve brigadne taktičke grupe mešovitog sastava — jedna za ojačanje britanskih snaga u Evropi i druga za vojne intervencije na prostorima izvan Velike Britanije, u bivšim kolonijama.¹⁵ Za ovu namenu Britanija ima brigadu mornaričcodesantne pešadije sa tri komando grupe (bataljona), eskadrilom helikoptera, jedinice za specijalna dejstva (Special Boat Squadron — SBS) i jurišni skvadron (Assault Squadron). Za dejstva u okviru ovih i drugih snaga Britanija ima šest bataljona Gurka, najamnih vojnika poreklom iz Nepala.

U sukobu oko Malvinskih ostrva, uprkos gubicima, Britanija je pokazala visoku sposobnost da za kratko vreme — za 25 — 30 dana — prikupi snage i dovede ih u rejon upotrebe na udaljenost oko 15.000 km (12 — 14 dana za pokret do ostrva Asension, 3 — 4 dana za popunu i formiranje odreda brodova i 10 — 12 dana za pokret od ostrva Asension do Malvina).¹⁶

Lični sastav britanskih snaga za brze vojne intervencije i jedinica za specijalna dejstva (SAS i SBS) KoV-a i mornaričke pešadije pokazao je visoku profesionalnu obučenost. Ističe se da je 70 odsto starešinskog sastava i 50 odsto vojnika i mornara jedinica angažovanih na Malvinskim ostrvima ranije steklo značajna borbena iskustva u Severnoj Irskoj. Veoma je zapažena efikasna upotreba malih grupa veoma dobro obučanih pripadnika jedinica za specijalna dejstva

¹⁵ Štab za komandovanje snagama za brze vojne intervencije u miru ima samo 12 ljudi, koji se može povećati na oko 500 ljudi iz sastava sva tri vida oružanih snaga za slučaj kada se upotrebljavaju mornaričcodesantne, vazdušnodesantne i ostale snage za brze intervencije (3. komando brigada, 5. vazdušnoprenosna divizija). („Defence nationale”, mart 1985, str. 47—48.)

¹⁶ U sastavu britanskih ekspedicionih snaga nalazilo se preko 40 borbenih brodova — 2 nosača aviona, 4 podmornice, 9 eskortnih razarača, do 20 fregata, 8 desantnih brodova, preko 40 pomoćnih brodova (pretežno transportnih i putničkih brodova trgovačke flote) i oko 40 aviona sa vertikalnim poletanjem i sletanjem tipa *harrier G.R. Mk-3*. Iz kopnene vojske i mornaričke pešadije učestvovalo je više od 9.000 ljudi. Od naoružanja korišćeni su laki tenkovi tipa *skorpion*, haubice kalibra 105 mm, minobacači 81 mm i protivoklopne vođene rakete tipa *milan* i, veoma uspešno, helikopteri.

na svim tačkama koje su napadale desantne jedinice — za zadatke izviđanja, prepade, zauzimanje objekata, uništenje radara i aviona na aerodromima, kao i za ubacivanje na teritoriju Argentine.

3. Francuske snage za brze vojne intervencije

Do 1984. godine francuske snage za brze vojne intervencije brojale su 23.000 ljudi, od kojih 12.000 regrutovanih vojnih obveznika. Činile su ih: 11. padobranska divizija, sa 13.700 ljudi (10 pukova i jedan bataljon); 9. vazdušnoprenosna divizija mornaričke pešadije, sa 8.700 ljudi (sedam pukova); jedna laka oklopna brigada za prekomorske intervencije, sa 2.700 ljudi (jednim pukom mornaričke pešadije i jednim pešadijskim pukom), ne računajući tri puka pripadnika Legije stranaca.

Reorganizacijom, izvršenom na osnovu iskustava iz intervencija izvođenih u protekloj deceniji, francuske snage za brze vojne intervencije povećane su na pet divizija, sa oko 47.000 ljudi. Za komandovanje tim snagama formirana je jedinstvena komanda. Te snage sada čine: 9. divizija mornaričke pešadije; 11. padobranska divizija; 27. alpska divizija; 6. laka oklopna divizija (osnova za njeno formiranje bila je 31. laka oklopna brigada) i novoformirana vazdušno-pokretna divizija sa helikopterima i lakim protivoklopnim snagama.

Prema zamisli, francuske snage za brze vojne intervencije upotrebljavale bi se na evropskom ratištu, kao i u operacijama u tzv. prekomorskim zonama. Snage za brze vojne intervencije trebalo bi da pruže Francuskoj veću elastičnost, manevarske mogućnosti i brzinu reagovanja na centralnom evropskom vojištu, uključujući i sopstvenu teritoriju ali, takođe, veću sposobnost za vojne intervencije u prekomorskim rejonima, prvenstveno u Africi, Indijskom okeanu, na Bliskom istoku i, posebno, u francuskim departmanima kao što su, na primer, Gvadalupe, Martinik i Nova Kaledonija.

Na centralnom evropskom vojištu, iz snaga za brze vojne intervencije, predviđa se upotreba lake oklopne divizije i vazdušnopokretne divizije. Te divizije bi u slučaju potrebe trebalo da ojačaju 1. armiju, čije su tri oklopne divizije raspoređene na teritoriji SR Nemačke. Sem toga, planiranje upotrebe snaga za brze vojne intervencije na centralnom evropskom vojištu predstavlja simbol pojačane francusko-zapadnonemačke vojne saradnje, pogotovo posle ispoljenog najnovijeg unutrašnjeg razvoja u SR Nemačkoj, što je iza-

zvalo određenu zabrinutost u Francuskoj. To su, pre svega, snažan mirovni pokret, uspeh „zelenih” i neke promene vojne politike Socijalističke partije, što je u Francuskoj, pa i u SAD, podstaklo strahovanja da bi u Nemačkoj mogao da ojača kurs „nacionalnog neutralizma”, a time i da se postepeno stvori vojno oslabljen prostor na istočnim prilazima Francuskoj.

Francuska je potpisala ugovore o saradnji i vojnoj pomoći sa većim brojem zemalja bivših kolonija, naročito u frankofilskoj Africi, sa ambicijama da ima ulogu velike sile sa globalnim interesima i odgovornostima, da brani svoje i zapadne ekonomske interese i političke interese u svetu. Tako je Francuska isticala strategijski značaj za Zapad malog ostrva Majot u Indijskom okeanu, zbog njegovog mesta u kontroli plovidbe kroz Mozambički prolaz, kojim saobraćaju veliki tankeri s naftom ka zapadnim zemljama. Poslednjih 7—8 godina Francuska je intervenisala vojnim snagama u Zairu, Centralnoafričkoj Republici, nekoliko puta u Čadu i u Libanu. Pri tome su se njene snage za brze vojne intervencije oslanjale na jedinice, naoružanje i opremu u vojnim bazama na prekomorskim teritorijama. Na tim teritorijama, koje su pod njenim suverenitetom, Francuska ima oko 17.000 vojnika: na Antilima i u Gvajani (jedan puk mornaričke pešadije, tri pešadijska puka i jedan pešadijski bataljon), na jugu Indijskog okeana (jedan padobranski, jedan pešadijski i jedan puk mornaričke pešadije — oko 2.700 ljudi) u Novoj Kaledoniji (jedan puk mornaričke pešadije) i u Polineziji (jedan puk mornaričke pešadije i jedan pešadijski puk). Na teritorijama drugih zemalja, pretežno u Africi, Francuska ima raspoređeno od 7.000 do 8.000 vojnika i to: u Centralnoafričkoj Republici (1.500) u Džibutiju (3.250) u Gabonu (450), u Obali Slonovače (900), u Senegalu (1.170), u Zairu (128), u Saudijskoj Arabiji (80) i dr. Mada su vojne intervencije po obimu i trajanju u većini bile ograničene, one su sračunate na odbranu francuskih političkih i ekonomskih interesa na prostorima tzv. trećeg sveta i na mešanje u unutrašnji razvoj malih i nerazvijenih zemalja.

Uprkos nedovoljnim kapacitetima vojnog vazduhoplovnog transporta,¹⁷ Francuska je angažovanjem civilnog vazduhoplovstva i pozajmljivanjem (od SAD) uspevala da operacije u vojnim intervencijama izvede brzo i efikasno, posebno intervencije u afričkim zemljama (u Čadu, Zairu, Centralnoafričkoj Republici i dr.).

¹⁷ Vazduhoplovna transportna komanda francuskog RV raspolaže sa 71 transportnim avionom (41 C-160, 20 C-160 NG i 10 nord N. 2501 noratlas) koje može da koristi za prevoženje i desantiranje ovih snaga. („The Military Balance”, 1984—1985, London).

4. Italijanske snage za brze vojne intervencije

Italija u posleratnim godinama nije imala snage za brze vojne intervencije u užem smislu te reči, pod posebnom jedinstvenom komandom. Međutim, u sastavu kopnene vojske Italija ima padobransku brigadu *Falgore* (oko 3.000 ljudi) u oblasti Toskane — Emilija i dva amfibijska bataljona, i u ratnoj mornarici posebnu grupu mornaričke pešadije. Pored toga, za specijalna dejstva italijanske oružane snage raspolažu padobransko-diverzantskim bataljonom *Livorno*, sastava tri izviđačko-diverzantske čete, i odredom podvodnih diverzanata u sastavu mornaričke pešadije.

Pokazujući veliko interesovanje za vojno-politički razvoj u oblasti Sredozemlja i na Bliskom istoku, Italija je od 1982. do početka 1984. godine, zajedno sa SAD, Francuskom i Britanijom, uputila vojnu jedinicu u Liban, sastava: tri bataljona (padobranski, mehanizovano-pešadijski i pozadinski), mornarički odred, protivteroristička četa i poljska bolnica — ukupno 2.038 vojnika, što je, unekoliko proba upotrebe dela snaga za brze vojne intervencije.

S obzirom na međunarodni, posebno geostrategijski položaj i ulogu Italije u NATO na jugu Evrope i u Sredozemlju, italijansko-političko i vojno rukovodstvo u razvoju oružanih snaga i vojne strategije polazi od sledećih procena:

- Italija se može naći u nuklearnom ratu, u ograničenom ili lokalnom sukobu konvencionalnog tipa, ne isključujući ni građanski rat;

- zbog jačanja vojnih snaga Sovjetskog Saveza, njegovog prisustva i uloge u Sredozemlju, političkog i vojnog razvoja pojedinih sredozemnih zemalja (Libija, Sirija i dr.), opasnosti za Italiju mogu doći ne samo sa severoistoka, nego i iz pravca Sredozemlja;

- zbog obimnog vojnog angažovanja glavnog saveznika — SAD — izvan nacionalnih teritorija (poslednjih godina i u Indijskom okeanu) i mogućeg nepovoljnog razvoja odnosa između Turske i Grčke, te italijanskih garantija zaštite nezavisnosti Malte, Italija mora da preuzme veći vojni teret i odgovornost u Sredozemlju;

- kopnene snage južno od tzv. Gotske linije (La Specia-Rimini) slabe su, odbrana tzv. italijanskog juga počiva na ratnoj mornarici, ratnom vazduhoplovstvu i teritorijalnim jedinicama;

- oružani sukobi i krize u oblasti Sredozemlja se ne smiruju nego uvećavaju.

Stoga, vojni stratezi ističu potrebu za tim da Italija formira snage za brze vojne intervencije, „kako bi se obezbedilo njeno učeš-

će u mirovnim akcijama i operacijama smirivanja kriza u područjima od životno-strategijskog značaja”.¹⁸ Nije isključeno da italijanski stratezi, pri tome, imaju u vidu i moguće krize na Balkanu, gde su nedefinisane granice interesa supersila i blokova i gde se javljaju zahtevi za revizijom državnih granica, koju je Turska, invazijom na Kipar, u stvari, započela.

Nameru Italije da formira posebne snage za brze vojne intervencije izneo je načelnik Generalštaba italijanskih oružanih snaga, general Lamberto Bartolucci, izjavivši krajem 1983. godine: „Dovešćemo u stanje pune borbene spremnosti jedinice sposobne da hitno intervenišu na svakom mestu nacionalne teritorije pa i van nje.”¹⁹

Prema javno vođenim raspravama i objavljenim podacima odlučeno je da se formiraju snage za brze vojne intervencije pretežno od postojećih jedinica kopnene vojske, ratnog vazduhoplovstva i ratne mornarice. U početku bi brojale oko 10.000 vojnika, dok bi u narednom periodu mogle da se povećaju i da prime opremu za oko 40 — 50.000 ljudi. U njihov sastav bi najpre ušli: bataljoni motorizovane pešadije iz brigade *Acui*, koja stacionira u Aquilli; novoformirani bataljon u Cosenzi; lagunski puk sa desantnim vozilima (raspoređen kod Venecije); bataljon *San Marco* s komandom u Brindiziju; kao i jedinice mornaričke pešadije i padobranska brigada *Folgore*. Predviđa se, takođe, formiranje bataljona inžinjerije i dva sanitetska odreda na Siciliji, bataljona za vezu, dve čete za transport i drugih pomoćnih jedinica. Pored desantnih brodova, za prevoženje tih snaga mogu da se koriste i transportni avioni (italijansko RV raspolaže sa 42 transportna aviona — 32 srednja transportna aviona, tipa G-222 i 10 C-13CH i predviđa uvođenje novog aviona, tipa ART-42). Ove snage bi imale na raspolaganju oko 40 helikoptera i ostalu borbenu opremu.

Radi podrške snaga za brze vojne intervencije razmatra se mogućnost predislokacije do dve eskadrile aviona ratnog vazduhoplovstva sa severa, kao i formiranje novih jedinica RV na jugu zemlje. Podrška vojnopomorskim snagama određivala bi se prema konkretnoj situaciji i zadatku.

Komandovanje tim snagama, sastavljenim od više vidova i rodova vojske, poverilo bi se posebnoj novoformiranoj intervidovskoj komandi divizijskog nivoa.

¹⁸ Citirano prema časopisu „Danas”, br. 103, od 7. februara 1984, Zagreb, strana 30.

¹⁹ Isto.

5. *Pokretne snage NATO za brze intervencije na krilima*

Radi brzih intervencija ka južnom i severnom krilu, za „zaštitu saveznika” NATO je 1961. godine iz sastava KoV-a i RV osam zema-lja-učesnica formirao pokretne snage ukupne jačine oko 8.000 ljudi, sedam bataljona i 130 borbenih aviona. U sastav pokretnih snaga NATO ulaze: po jedan padobranski bataljon sa ojačanjima iz oru-žanih snaga SAD, SR Nemačke i Belgije; po jedan mehanizovani ba-taljon sa ojačanjima iz oružanih snaga V. Britanije i Kanade; peša-dijski bataljon Luksemburga i italijanski alpski bataljon. Skvadrone taktičkih lovaca (po 18 do 24 aviona) daju SAD, V. Britanija i Ka-nada, skvadrone lovaca-bombardera SR Nemačka, Belgija i Holan-dija i izviđački skvadron — Italija.

Odluku o upotrebi pokretnih snaga donosi Komitet za vojno pla-niranje NATO. Štab tih snaga, sa sedištem u Sekenhajmu (Sökken-heim) kod Manhajma, potčinjen je vrhovnom komandantu NATO u Evropi. Bataljoni pokretnih snaga u miru nalaze se u rejonima ra-sporeda matičnih jedinica, spremni da u roku od 24 sata stignu na ukrcne aerodrome. Prvi ešelon se prebacuje u rejon borbene upo-trebe za 48 sati, a ostali ešeloni za 5 — 6 dana.

Mornaričke snage NATO za dejstvo „po pozivu” u Sredozem-lju sastoje se od najmanje pet razarača iz sastava mornarica južnih članica pakta, RM SAD i Velike Britanije i tri manja broda iz mor-narice zemlje gde se snage angažuju. Od 1977. godine ove mornari-čke snage NATO izvode vežbe dva puta godišnje, kada uvežbavaju sadejstvo u brzim intervencijama u Sredozemlju.

6. *Snage za brze vojne intervencije Sovjetskog Saveza*

Prilikom razmatranja razloga postojanja sovjetskih snaga za brze vojne intervencije treba imati u vidu ogroman prostor državne teritorije i dužinu granica SSSR-a, sovjetske poglede na fizionomi-ju savremenog rata, kao i međunarodne obaveze koje Sovjetski Sa-vez preuzima u odnosima sa drugim zemljama, a posebno one u ve-zi sa konfrontacijom sa drugim velikim silama, prvenstveno sa SAD.

Mada Sovjetski Savez nema posebno organizovane snage i ko-mandu kao ekvivalent američkim snagama za brze vojne interven-cije, neke njegove snage imaju karakteristike i sposobnosti za brze vojne intervencije. Tu, pre svega, spadaju vazdušnodesantne jedini-

ce (sedam divizija), desantnojurišne jedinice (osam desantnojurišnih brigada) koje su u sastavu vojnih okruga (frontova), vojna transportna avijacija — oko 600 aviona (270 aviona tipa *An-12*, 270 *Il-76*, 55 *An-22*, a u fazi proizvodnje je najveći transportni avion na svetu *An-400*, čemu treba dodati i 1.400 aviona Aeroflota i drugih vido-va), jedinice specijalnih snaga (diverzantske, rejdivik) i dr.²⁰

U sastavu snaga za brze intervencije mogu da uđu i jedinice mornaričkodesantne pešadije, sa sredstvima podrške.

Počev od 1962. godine sovjetska ratna mornarica u sastavu svojih flota (severne, baltičke, crnomorske i pacifičke) ima pet brigada mornaričkodesantne pešadije sa oko 17.000 ljudi. Brigade imaju po tri bataljona mornaričke pešadije, tenkovski bataljon, artiljerijski divizion i jedinice podrške. Prema nekim podacima, svakoj brigadi dodeljuje se po jedna helikopterska jedinica radi izvršavanja zadatka transporta u vazdušnom prostoru i vatrene podrške mornaričkodesantnih jedinica.

Jedinice mornaričkodesantne pešadije prvenstveno su namenjene za amfibijske desante s mora i preko reka, radi obezbeđenja mostobrana ili zaštite bokova kopnenih snaga, kada im sadejstvuje borbena avijacija koja bazira na kopnu.

Sovjetska RM raspolaže sa 84 desantna broda — 14 klase *aligator*, 12 *ropuća*, 52 *polnočni* i novim desantnim brodom klase *Ivan Rogov* (14.000 t), a uvela je i novi pomoćni brod klase *berezina* (36.000 t). Nosač aviona klase *Kijev* (može da nosi bataljon mornaričkodesantne pešadije) zajedno sa nosačima helikoptera *Moskva* i *Lenjingrad* omogućava upotrebu jedinica mornaričkodesantne pešadije, dok bi izgradnja novih nosača aviona deplasmana oko 70.000 t trebalo u budućnosti, počev od 1990/91. godine, da omogući snažniju podršku operacija mornaričkodesantnih jedinica na velikim udaljenostima.²¹

Prema zapadnim podacima, programom izgradnje ratnih brodova Sovjetski Savez ima za cilj da do 1990. godine uvede u operativnu upotrebu najmanje tri udarne grupe pomorskih snaga, svaka sastava: teška raketna krstarica, 2 — 3 lake krstarice, 8 — 10 razarača sa vazduhoplovnom podrškom sa nosača aviona klase *Kijev* (SSSR ima četiri nosača aviona ove klase od po 38.000 t, svaki nosi 14 — 15 aviona tipa *Jak-36* i 16 — 25 helikoptera tipa *Ka-25*) i odgovarajući

²⁰ „The Military Balance”, 1985—1986, London.

²¹ Admiral Gorškov u svom članku *Ratne i mirnodopske mornarice 1972.* godine ističe ulogu nosača aviona u vreme mira kao suštinskog elementa za demonstriranje vojno-političke moći u udaljenim regionima. Posebno ističe ulogu ukrcanih protivpodmorničkih aviona za zadatke izviđanja i za dejstvo protiv podmornica. („Morskoj sbornik”, Moskva 1972)

broj podmornica. Mada se po svojoj ulozi, kapacitetu i broju ne mogu uporediti sa američkim bazama u svetu, Sovjetski Savez za upotrebu snaga u udaljenim regionima na određen način koristi baze u Indokini na Arabijskom poluostrvu, Indijskom okeanu, u Crvenom moru, istočnom Mediteranu, zapadnoj Africi i na Karibima.

S obzirom na radijuse dejstva transportne i borbene avijacije i još nedovoljnu vazduhoplovnu podršku sa nosača aviona, Sovjetski Savez će, verovatno, u bližoj budućnosti imati ograničene mogućnosti da svojim snagama izvodi strategijske vazdušnodesantne operacije na vrlo velikim udaljenostima od sopstvenih baza. Međutim, velike su mogućnosti upotrebe vazdušnodesantnih snaga u granicama radijusa dejstva borbene avijacije i kada je obezbeđeno njihovo sadejstvo i spajanje sa oklopno-mehanizovanim jedinicama KoV-a — na evropskim i azijskim vojištima.

Sovjetske vazdušnodesantne divizije namenjene su za povećanje brzine (tempa) i dubine u napadu, pre svega na evro-azijskom kontinentalnom prostoru, tj. na vojištima na kojima je moguće brzo spajanje desanata iz vazdušnog prostora i oklopno-mehanizovanih snaga koje napadaju s fronta.

U slučaju upotrebe u jednoj lokalnoj vojnoj intervenciji u izolovanom rejonu ili zemlji, vazdušnodesantne jedinice su najpodesnije snage za iznenadno brzo zauzimanje najvažnijih prostorija i objekata na protivnikovoj teritoriji, za neutralisanje njegovih jakih uporišta odbrane. U sadejstvu sa glavnim snagama koje koncentrično i po pravcima napadaju s fronta, vazdušnodesantne i desantnojurišne jedinice treba da doprinesu brzini i tempu izvođenja operacija ili okončanju ratnog poduhvata u što kraćem roku.

Prema navedenom, a na osnovu iskustava iz vojnih intervencija u Čehoslovačkoj i Avganistanu (kao i iskustava iz vijetnamskog upada u Kampučiju) kao snage za brze vojne intervencije SSSR-a i zemalja VU pojavljuju se ne samo vazdušnodesantne, desantnojurišne i mornaričkodesantne jedinice nego i ostale, tzv. gotove snage KoV-a (oklopno-mehanizovane i motostreljačke), RV i RM, popunjene i spremne, raspoređene u blizini rejona njihove upotrebe, ili raspoređene u periodu izvođenja vojnih manevara.

Prema dosadašnjim načelima sovjetske vojne doktrine vazdušnodesantne snage ne mogu biti upotrebljene (nikada nisu ni bile upotrebljavane) u operacijama bez predviđanja njihovog brzog spajanja sa jedinicama KoV-a — oklopno-mehanizovanim divizijama koje napadaju s fronta.

Sovjetski pogledi o upotrebi vazdušnodesantnih snaga u uslovima kad se ne upotrebljava nuklearno oružje mogu se videti iz stavova koje je izneo general Kublanov:

„Bez nuklearne podrške, neutralisanje protivnikove protivvazdušne odbrane . . . zahtevalo bi angažovanje velikih vazduhoplovnih snaga, toliko da bi svaka vazdušnodesantna operacija šireg značaja zahtevala ozbiljnu prethodnu procenu da li cilj koji se želi ostvariti vredi ili ne ljudskih i materijalnih resursa koji bi se u njoj morali angažovati i izgubiti. Treba imati u vidu da ove okolnosti ne važe u lokalnim sukobima u kojima vazdušni desanti mogu imati sasvim različiti karakter i u kojima se mora voditi računa o konkretnim uslovima u kojima se sukobi odvijaju.”²² Navodeći „različiti karakter” autor svakako misli na izvođenje desanta iz vazdušnog prostora koji neće naići na jači otpor, a „konkretni uslovi” će zavisiti od lokalne situacije.

Dok SAD za svoju strategiju na Srednjem istoku imaju posebnu komandu (USCENTCOM), baze, instalacije i snage za brze intervencije čija glavovina se nalazi u SAD, Sovjetski Savez prema tom regionu ima orijentisane i rasporedene sledeće snage:²³

— trideset divizija KoV, računajući i vazdušnodesantne divizije u Avganistanu, zatim u Transkavkaskom, Severnokavkaskom i Turkestanskom vojnom okrugu;

— 850 borbenih aviona za podršku snaga na vojištima;

— 20—25 površinskih ratnih brodova i podmornica u zoni Indijskog okeana.

Iz glavnih rezervi sa prostora evropskog dela Rusije, Sovjetski Savez bi mogao te snage pojačati sa još najviše deset divizija KoV i više stotina borbenih aviona, uključujući *TU-26* („backfore”), *TU-22* („blinder”) i novi bombarder „blackjack”, zavisno od situacije i potreba na drugim ratištima.²⁴

U oružanoj intervenciji u Avganistanu operativni razlozi su nametnuli i usloveli veoma efikasnu upotrebu vazdušnodesantnih i desantnojurišnih snaga (105. gardijske vazdušnodesantne divizije i jedne desantnojurišne brigade — oko 10.000 ljudi) od prvog trenutka, čak i pre početka dejstava KoV-a preko granice. Te snage su imale važnu ulogu u ovom vojnom poduhvatu, posedanju najvažnijih aerodroma i objekata u glavnom gradu i brzini izvođenja intervencije. U kasnijoj fazi, kada je trebalo pristupiti pacifikaciji zemlje, oklopno-mehanizovane jedinice su se pokazale glomaznim i nepo-

²² „Rivista Militare”, br. 4/1983, Rim, str. 16—32.

²³ „Strategy and Tactics”, br. 98/1984, Ženeva, str. 21.

²⁴ *Isto*.

desnim zbog geografskih uslova i taktike borbe ustanika. Desantno-jurišna dejstva i taktički desanti iz vazdušnog prostora, slično kao što je činila američka armija u Vijetnamu, postaju najmasovniji oblici borbe protiv gerilskih i partizanskih snaga.

Prema gledištima usvojenim u sovjetskoj armiji i armijama Varšavskog ugovora, kao i u armijama zemalja članica NATO, suština tih dejstava je u potpunoj integraciji transportnih i vatrenih mogućnosti helikoptera i borbenih aktivnosti desantnojurišnih jedinica, počev od vatrene pripreme dejstvom po objektima na desantnoj prostoriji i iskrcavanja do vatrene podrške u toku izvršenja osnovnog zadatka desanta, prenosa pešadijskih delova, artiljerije, municije i drugo na nove položaje, kao i dopunskog snabdevanja korišćenjem komunikacija u vazdušnom prostoru, evakuacije i slično i to na najtežim planinskim i ispresecanim terenima.

U narednoj deceniji Sovjetski Savez će razvojem svih vidova i rodova oružanih snaga posebnu pažnju posvetiti jedinicama sposobnim za brzi manevar i intervencije na kritičnim područjima u svetu, koja za njega imaju politički i strateški značaj i interes, a prvenstveno u regionima koji su bliže njegovim granicama. Verovatno je da će SSSR istovremeno računati i na „posredničke snage” (snage savezničkih država), koje će pomagati u naoružanju i neposredno podržavati delom sopstvenih snaga.

7. Zaključak

1. U narednom periodu može se očekivati dalji razvoj svih komponenta snaga za brze vojne intervencije velikih sila i blokovskih zemalja, kao značajnog elementa njihove strategije. U suštini, radi se o snagama u miru gotovim, spremnim za munjevito vođenje i brzo okončanje vojnih operacija u okviru lokalnog rata na bilo kom prostoru. Razlozi tome su dominacija politike s pozicije sile i borba supersila za sfere uticaja, učestalost kriza i lokalnih sukoba, naročito na prostoru tzv. nerazvijenog sveta, gde narodi pružaju otpor imperijalizmu, neokolonijalizmu i hegemoniji. Pri tome, velike sile razvojem i upotrebom snaga za brze vojne intervencije nastoje da izbegnu sukobe širih razmera, dugog trajanja i nuklearni rat, da svoje vojne poduhvate ostvare „racionalno”, u što kraćem roku.

Gotove brzopokretne i za manevar spremne snage, sposobne za brze vojne operacije i intervencije na tuđim teritorijama poseduju ili razvijaju i neke male i srednje zemlje. One te snage mogu upotrebiti u okviru i uz podršku strategije neke velike sile i vojnog bloka, kao i za sopstvene agresivne ciljeve.

2. Snage za brze vojne intervencije blokovskih zemalja stalna su pretnja, pre svega, nesvrstanim i malim zemljama. U savremenim uslovima malim i nezavisnim zemljama više preti opasnost od napada agresora snagama za brze vojne intervencije, uključujući i jedinice za specijalna dejstva, nego od nuklearnog oružja, više od lokalnih sukoba i vojnih intervencija nego od svetskog rata.

3. Opasnost od snaga za brze vojne intervencije je u tome što njihovom upotrebom agresor može ostvariti stratezijsko iznenađenje, što ih može upotrebiti za mešanje u unutrašnji razvoj malih zemalja, za podršku kontrarevolucionarnim i pobunjeničkim snagama u pokušajima državnih udara i u vreme unutrašnjih društvenih kriza. Agresor će snage za brze vojne intervencije uvek nastojati da upotrebi u sprezi sa unutrašnjom tzv. petom kolonom, koja treba da obezbedi „legitimnost” spoljne intervencije.

4. U narednim godinama mnoge krize i sukobi na Srednjem i Bliskom istoku i u Sredozemlju, ne isključujući ni jugoistočnu Evropu, kao i unutrašnji razvoj u pojedinim zemljama, mogu biti povod i objekt pretnji i akcija snaga za brze vojne intervencije velikih sila i blokova, što predstavlja opasnost i za našu zemlju.

5. Iz svega proizlazi da sve naše jedinice i štabovi JNA i TO, sve organizacije i strukture sistema ONO i DSZ moraju uvek imati u vidu opasnosti od agresorovih napada snagama za brze vojne intervencije, iznenađno, pre objave rata, u doba kriza. Svaki pokušaj stranih sila da na našem tlu upotrebe snage za brze vojne intervencije značio bi ujedno oružanu agresiju protiv Jugoslavije.

Zbog toga, jedinice i komande oružanih snaga i svi organi u društvu odgovorni za opštenarodnu odbranu moraju imati pripremljene planove i uvežbati dejstva za borbu protiv bilo kojih ili bilo čijih snaga za brze intervencije na bilo kojem delu našeg prostora, radi njihovog energičnog razbijanja i uništenja. U tome je naš sistem opštenarodne odbrane nezamenljiv.

SUMMARY

RAPID DEPLOYMENT FORCES — FORCES READY FOR SUDDEN UNDERTAKING OF COMBAT OPERATIONS

In their trying to preserve their respective positions and influences in the world, the great powers resort to organizing special, highly trained and equipped, sufficiently strong combined arms military formations, capable for carrying out lightning attacks and for being present „at decisive point in a crisis” before the adversary or before the developments take an unwanted

turn. Organization of such forces is based on the integration of different arms and services, and their strength is tailored according to specific features of the military-political situation, to geographic, social and other conditions prevailing in the target country or in their possible area of deployment.

The strongest such forces in the world are the US Rapid Deployment Forces — composed of elements of all the four Services of the US Armed Forces, under one consolidated command — the USCENTCOM. They are some 300,000 men strong and are intended for carrying out military interventions in the Middle East and Southwest Africa. The bulk of these forces is stationed in the USA, and in their carrying out of operations they are to use numerous military bases in other countries.

Similar rapid deployment forces are presently being organized also by other Western countries — the United Kingdom, France and Italy also by NATO — the NATO Mobile Forces.

Although the Soviet Union does not have specially organized forces and commands of its own that would make an equivalent to the US Rapid Deployment Forces, element of the Soviet forces (airborne divisions, air assault brigades, amphibious infantry brigades, and elements of other forces of the Soviet Army, Air Force and Navy) have been made capable for carrying out quick military intervention operation.

Rapid deployment forces of bloc countries are a threat to all small countries, to non-aligned ones in particular. Small and independent countries are presently threatened more with attacks carried out by the aggressor's rapid deployment forces than with nuclear weapons, more with local conflicts and military interventions than a world conflict.

The danger from the rapid deployment forces consists in that the aggressor could effect by their utilization the strategic surprise, that he could also use them for meddling into the internal development of small countries, for supporting the counter-revolutionary and rebel forces in their attempting coup d'états and in the course of internal social crises. The aggressor will always try to use the rapid deployment forces in conjunction with the so called fifth column, which is to ensure the „legitimacy” of a military intervention from abroad.

Crises and conflicts in the Near and Middle East, and in Mediterranean, the Balkan Peninsula not excluded, also the internal developments in individual countries might become in the coming years causes and targets of threats and action undertaken by rapid deployment forces of the great powers or blocs, thus representing a threat to our country, too.

RESUME

LES FORCES D'INTERVENTION MILITAIRE RAPIDE — LES FORCES PREPAREES POUR DES ACTIONS OFFENSIVES PAR SURPRISE

Dans l'effort de s'assurer des positions et une influence dans le monde, les grandes puissances décident de mettre sur pied des groupements militaires interarmes de formation et de l'armement de pointe, suffisamment forts pour réaliser des attaques éclair et assurer une présence directe „sur le lieu même

de crise", avant que l'adversaire n'en fasse autant ou que le déroulement de la situation ne prenne un tour non souhaité. L'organisation de ces forces est fondée sur l'intégration des armes et des armées, et sur leur dimensionnement selon les spécificités de la situation militaire et politique et d'après les conditions géographiques, sociales et autres que présente le pays-cible et la région visée.

Les forces d'intervention militaire rapide les plus importantes sont celles des Etats-Unies, formées des fractions des quatre armes des forces armées, sous le commandement unique de l'USCENTCOM, comptant environ 300.000 hommes et destinées à intervenir au Moyen-Orient et dans le Nord-Ouest africain. Le gros de ces forces est stationné aux Etats-Unies. A l'occasion des interventions, elles s'appuient sur de nombreuses bases militaires américaines dans d'autres pays.

Des forces d'intervention militaire rapide sont formées aussi par d'autres pays occidentaux — à savoir, la Grande Bretagne, la France, l'Italie, et aussi par les forces de l'OTAN.

Bien que l'Union soviétique ne possède pas de forces et de commandements spécialement organisés à titre d'équivalent aux forces d'intervention militaire rapide américaines, certaines de ses forces (divisions aéroportées, brigades de descente d'assaut, brigades d'infanterie de marine de descente, de même que des parties des autres forces de l'Armée de Terre, de l'Air et de Mer etc) présentent les caractéristiques et aptitudes requises par les interventions militaires rapides.

Les forces d'intervention militaire rapide des pays appartenant aux blocs, constituent une menace permanente, avant tout, pour les petits pays non-alignés. Dans la situation actuelle, les pays petits et indépendants sont menacés par une attaque exercée par les agresseurs détenant les forces d'intervention militaire rapide, y compris les unités destinées à des actions spéciales, plutôt que par les armes nucléaires, par les conflits locaux et les interventions militaires, plutôt que par une guerre mondiale.

Le danger des forces d'intervention militaire rapide vient du fait que par leur utilisation l'agresseur peut réaliser une surprise stratégique et qu'il peut les employer pour s'immiscer dans le développement intérieur des petits pays, pour soutenir des forces contrerévolutionnaires et insurrectionnelles lors des tentatives des coups d'Etat et au temps des crises sociales intérieures. L'agresseur s'efforcera toujours de conjuguer l'action de ses forces d'intervention militaire rapide avec celle de la cinquième colonne des pays visés, laquelle est chargée d'assurer la „légitimité" de l'intervention extérieure.

Dans les années à venir, les crises et les conflits au Moyen-Orient et dans le bassin méditerranéen, sans en exclure les Balkans, ainsi que le développement intérieur de certains pays peuvent servir de prétexte et être l'objet des menaces et des actions perpétrées par les forces d'intervention militaire rapide des grandes puissances et des blocs, ce qui représente un danger pour notre pays aussi.

СИЛЫ БЫСТРОГО РАЗВЕРТЫВАНИЯ — СИЛЫ, БОЕГОТОВЫЕ К ВНЕЗАПНЫМ НАСТУПАТЕЛЬНЫМ ДЕЙСТВИЯМ

Стараясь обеспечить свои позиции и влияние в мире, великие державы создают специальные, безукоризненно подготовленные и вооруженные, мощные соединения, способные совершать молниеносные удары на „решающем участке кризиса” раньше, чем это совершит противник, или события начнут двигаться в нежелательном направлении. Организация этих сил основывается на объединении видов и родов войск, а их масштабы определяются в зависимости от военно-политической обстановки, географических, общественных и других условий страны — жертвы нападения или района.

Наиболее крупными силами быстрого развертывания обладают США. В их состав входя части четырех видов вооруженных сил под единым командованием, насчитывают около 300.000 человек и назначаются для вмешательства на Среднем Востоке и в северо-западной Африке. Основная часть этих сил размещается в США, а при использовании опираются на многочисленные базы в других странах.

Соответствующие силы быстрого развертывания развивают и другие западные страна — Великобритания, Франция, Италия, а также и НАТО, как подвижные силы.

Хотя Советский Союз не обладает отдельно организованными силами и командованиями, соответствующими американским силам быстрого развертывания, некоторые их силы (воздушно-десантные дивизии, десантно-штурмовые бригады, бригады морской пехоты, а также и часть остальных сил Сухопутных войск, ВВС и ВМФ и др.) обладают характеристиками и возможностями совершать быстрые военные вмешательства.

Силы быстрого развертывания стран участниц блоков представляют собой постоянную угрозу в первую очередь для неприсоединившихся небольших стран. В современных условиях, для небольших и независимых стран более серьезная угроза происходит от нападения агрессора силами быстрого развертывания, включая и войска специального назначения, чем ядерным оружием, а также от локальных столкновений и военных вмешательств, чем от мировой войны. Угроза со стороны сил быстрого развертывания заключается в том, что агрессор их использованием может добиться стратегической внезапности, что может их употребить для вмешательства во внутреннее развитие небольших стран, для поддержки контрреволюционных и бунтовческих сил в их попытках совершить переворот, а также и во время внутренних общественных кризисов. Агрессор всегда будет стараться силы быстрого развертывания использовать в сопряжении с так называемой „пятой колонной”, которая должна обеспечить „законность” внешнего вмешательства.

В будущем, многочисленные кризисы и столкновения на Среднем и Ближнем Востоке и в Средиземноморье, не исключаящиеся ни на Балканах, а также и внутреннее развитие отдельных стран, могут стать поводом и объектом угроз и действий сил быстрого развертывания великих держав и блоков, что поставляет под угрозу и нашу страну.